Vrublevskio biblioteka

Krynica

ŠALTINIS

VILNIA, 15 ŚNIEŽNIA 1939 HODU.
№ 9 (706). Hod vydańnia XXI.

BIEŁARUSKAJA NARODNAJA HAZETA
Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

Cana numaru 10 cent. Padpiska na hod—5 lit., na paŭhoda 3 lity. Da kanca 1939 h. — 0.75
Adras red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.

Śviet katłujecca dalej

Vajennaja zaviarucha praniasłasia nad nami davoli chutka i davoli ščaśliva. Siańnia ŭ nas u Litvie cicha i spakojna. Časam zdajecca, što hetaksama i na ŭsim śviecie. Tymčasam tak nia jość.

Na Dalokim Uschodzie pralivajecca kroŭ užo niekalki hadoŭ. Japoncy zavajoŭvajuć kitajskija ziemli i ŭściaž havorać, što jany heta robiać dla „dabra" kitajskaha narodu. Dalokaŭschodnija hetyja padziei ščylna viažucca tak-ža z intaresami vialikich dziaržaŭ Anhlii i SSSR. A hetyja intaresy mohuć tam vyklikać jašče bolšaje zabłutańnie, bolš kryvavaje zabureńnie.

Vajna Niamieččyny z Francyjaj i Anhlijaj što-raz bolšaha nabiraje razmachu, vyklikaje što-raz bolšaje napružańnie ŭ zachodniaj i siaredniaj Eŭropie i kanca hetaj vajny nia vidać. Bolš taho — možna skazać, što vajna hetaja moža jašče ŭciahnuć u svaje vahnistyja zuby i niekatoryja dahetul neŭtralnyja dziaržavy.

Tak, naprykład, Złučanyja Štaty Paŭn. Ameryki doŭha staralisia być sroha neŭtralnymi; ciapier takimi astalisia faktyčna tolki na słavach, bo Francyi i Anhlii dastaŭlajuć aružža. Praŭda, jany heta robiać za hrošy i teoretyčna nie admaŭlajuć aružža i Niamieččynie, ale-ž viedama, što Niamieččyna dajechać pa hetaje aružža nia moža, — nie dazvolać jej heta zrabić francuskija i anhlickija vajennyja karabli. Słovam, Ameryka akazałasia jak-by vajujučaj krainaj pa staranie Anhlii i Francyi.

A voś niadaŭna zaharełasia vajna saviecka-finskaja. — Savieckaja čyrvonaja armija ŭžo zajmaje finskija ziemli, napatykajučy na svajej darozie zaŭziataje, kryvavaje spraciŭleńnie Finnaŭ. I chto-ž zhadaje, što hety kanflikt nia vykliča jašče bolšaj kryvavaj zabłytanaści? Nadta mahčyma, što pa staranie Finnaŭ buduć zmušany vystupić Švecyja i Narvehija.

Niespakojna tak-ža na hranicy turecka-savieckaj. Byli čutki, što jak pa adnej staranie, tak i pa druhoj nad hranicaj stajać armii ŭ bajavoj hatovaści. Turcyja, jak viedama, staić pa staranie Anhlii i Francyi i nadta mahčyma, što hetyja vialikija dziaržavy, asabliva Anhlija, zahadzia starajucca ab toje, kab abiaśpiečyć za saboj naftavyja krynicy ŭ siaredniaj Azii i zaharadzić tudy darohu SSSR i Niamieččynie. A nafta— „pałkaja" płyń i „zaharecca" moža duža lohka.

Zaniepakoilisia tak-ža i bałkanskija dziaržavy. Kryžujucca tam intaresy Niamieččyny, SSSR i Italii. A z hetaha kryžavańnia moža lohka paŭstać tak-ža ahoń.

Słovam, niespakojna na śviecie i niaviedama, kali śviet začnie da supakoju kiravacca. Ale nia hledziačy na heta, treba adnak skazać, što śviet hety jdzie da lepšaha. Hinie toje, što błahoje. Z chaosu, z kryvi paŭstanie novy, lepšy śviet, u jakim znojdzie naležnaje sabie miesca tak-ža i Narod biełaruski.

V. Vyškovič

Dyplomaty - harmaty i naadvarot

Jak kožnuju, tak i sučasnuju vajnu finska-savieckuju papieradžali doŭhija tarhi dyplomatyčnyja. Nie daviali jany da zhody. Zahavaryli harmaty. Ale voś jak byccam niečakana kala hetaj spravy ŭznoŭ pačali krucicca dyplomaty. I tak: Liha Narodaŭ źviarnułasia da Savieckaha Sajuzu z prośbaj spynić vajennyja operacyi praciŭ Finlandyi i pačać z joj mirnyja pierahavory. Saviety nie zhadzilisia. Ale ŭ ułońni samaj Lihi vidać taksama niama zhody, bo voś pradstaŭnik Argentyny zajaviŭ, što jon damahajecca vykľučeńnia Savietaŭ z Lihi Narodaŭ, a kali jaho nie pasłuchajuć, dyk Argentyna zračecca siabroŭctva ŭ Lizie.

Na hetu samuju Lihu škiravała tak-ža mocny nacisk i Niamieččyna: jana ŭžo faktyčna zaharadziła darohu ŭ Lihu šmat jakim dziaržavam, zajaŭlajučy, što pierastanie ŭvažać neŭtralnymi tych, chto pašle svaich pradstaŭnikoŭ na sučasnuju konferencyju. A ciapier heta samaja Niamieččyna dała zrazumieć Švajcaryi, što kali jana i dalej budzie davać prypynak u siabie Lizie, dyk Niamieččyna budzie rachavać heta jak narušeńnie neŭtralnaści.

Novy „Kryžovy Pachod"

U śviet pajšła viestka, što Francyja, Anhlija i Turcyja, dziela zabieśpiačeńnia svaich intaresaŭ na blizkim Uschodzie, tvorać supolnuju armiju ŭ 620 tys. ludziej, kamandzieram jakoj maje być francuski maršał Weygand. Armija heta stajała-b u Afrycy i ŭ vypadku patreby mahła-b vajavać u Abissynii, a tak-ža Hrecyi i Rumynii. Niamieckija kruhi ŭvažajuć heta za krok napraŭleny suproć siabie i zajaŭlajuć, što jon scementuje Niamieččynu, Italiju i Saviety na blizkim Uschodzie ŭ kirunku centralnaj Azii.

Finny baroniacca

Adnačasna z admoŭnym adkazam Savietaŭ u spravie finska-savieckich pierahavoraŭ, savieckaje vojska pačało energičnaje nastupleńnie na ŭsich frontach, na suchapućci i ŭ pavietry. Ahulna pryznajuć, što Finny stojka baroniacca i dahetul jašče nie zdali nivodnaha važniejšaha punktu apory. Pad naporam pieravažajučych savieckich sił adnak u šmat miascoch Finny adstupili ad svaich hranic. Ab zahrožanym vokruzie Petsamo, hdzie znachodziacca cennyja na ŭvieś śviet kapalni niklu, paviedamlajuć, što vokruh hety chočać zaniać Anhličanie.

Dalšaje supraciŭleńnie Finnaŭ tym utrudniena, što ŭstrymany pryvoz aružža z zahranicy. Miž inš., Niamieččyna nałažyła aryšt na transpart zbroi, jaki jšoŭ u Finlandyju praz Niamieččynu z neŭtralnych krajoŭ. Niezaležna ad hetaha adnak paviedamlajuć i ab tym, što finskaje kamandavańnie armijaj pryhataŭlajecca byccam da kontrofenzyvy, a b. premjer Norvehii Mowinckel źviarnuŭsia da neŭtralnych siabroŭ Lihi Narodaŭ, kab tyja zapranavali Złuč. Štatam Paŭn. Ameryki sklikać u Rym ahulnuju mirnuju kanferencyju vajujučych siańnia dziaržaŭ.

Ciahniki miž Litvoj i Sav. Biełarusiaj

Z Litvy ŭ Saviety vyjechała anahdaj adumysłovaja litoŭskaja kamisija, jakaja starajecca viarnuć čyhunačny inventar, jaki vyviełi z Vilenščyny Saviety prad prychodam Lićvinoŭ. Heta samaja kamisija maje vieści pierahavory i ab ustanaŭleńni biezpasiaredniaj kamunikacyi pamiž Litvoj i Savieckim Sajuzam.

BIEŁARUSY—Ŭ BARAĆBIE ZA NIEZALEŽNAŚĆ LITVY

Biełarusy —vajskovyja — achviary baraćby za Niezaležnaść Litvy

A. Zabityja i Pamiorli

a) 1-aj Biełaruskaj asobnaj roty Litoŭskaha Vojska:

Žaŭnier Kazimir Patakovič † 8.VII.1919 h., žaŭnier Jan Levanovič † 11.VII.1919 h., achvicer Jury Pliska † 28.VIII.1919 h., adz. kamandzier Michał Vajciechoŭski † 28.VIII.1919 h., adz. kamandzier Jury Ramanaŭ † 28.VIII.1919 h., žaŭnier Jan Rynkievič † 28.VIII.1919 h., adz. kamandzier Andrej Mazol † 2.IX. 1919 h.

b) Biełaruskaha piešaha bataljonu Litoŭskaha Vojska:

2-oj roty žaŭnier Jan Stankievič † 24.XII.1919 h., 1-aj roty žaŭnier Piotra Vieraksa † 18. I.1920 h., 1-aj roty žaŭnier Todar Paŭličenka † 26 I.1920 h., 1-aj roty žaŭnier Siarhiej Zajcaŭ † 6 II.1920 h., kul. kam. žaŭnier Tadeuš Škipr † III.1920 h., kul. kam. łancuhovy Kastanty Jarmak † III.1920 h.

c) Biełaruskaj asobnaj roty Litoŭskaha Vojska:

Žaŭnier Uładzimier Bielajeŭ † 24.V.1920 h., žaŭnier Manuel Rus † 24.V.1920 h., žaŭnier Sazont Linioŭ † 14.VI.1920 h.

d) Biełaruskaha asobnaha bataljonu Litoŭskaha Vojska:

1-aj roty žaŭnier Stanisłaŭ Mickievič † 27.X.1920 h., 1-aj roty žaŭnier Siarhiej Padzievič † 17.XI.1920 h., 1-aj roty žaŭnier Stanisłaŭ Samplinski † 17. XI.1920 h.

B. Ranienyja

a) 1-aj Biełaruskaj asobnaj roty Litoŭskaha Vojska:

Žaŭn. Pietrałajtis 8.VII.1919 h., kulam. Vaŭkovič 8.VII.1919 h., žaŭn. Dubicki 8.VII.1919 h., žaŭn. Vojniuš 8.VII.1919 h., žaŭn. Zvicevič 8.VII.1919 h., uzv. kam. Karsak 11.VII.1919 h., kulam. Rolski 28.VII.1919 h., kulam. Paškoŭski 28.VII.1919 h., žaŭn. Piačura 10.VIII.1919 h., adz. kam. Dambroŭski 26.VIII.1919 h., adz. kam. Mazol 28.VIII.1919 h., žaŭn. Vasiljeŭ 28.VIII.1919 h., žaŭn. Mačulski 31.VIII.1919 h., žaŭn. Sazonaŭ 31.VIII.1919 h. (invalid).

b) 2-oj Biełaruskaj asobnaj roty Litoŭskaha Vojska:

Žaŭn. Dovejnis 18 X.1919 h.

c) Biełaruskaha piešaha bataljonu Litoŭskaha Vojska:

2-oj roty žaŭn. Maŭšovič 7. XII.1919 h.

C. Zahinuli

a) 1-aj Biełaruskaj asobnaj roty Litoŭskaha Vojska:

Žaŭn. Rybakoŭ i Mazurkievič 11.VII.1919 h., žaŭn. Klimašeŭski, Kamaroŭski i Dzimitrovič 26.VIII.1919 h.

b) Biełaruskaha asobnaha bataljonu Litoŭskaha Vojska:

Mał. padachv. Žmajnovič, žaŭnier Sinkievič 10.XI.1920 h., žaŭnier Urbanovič 17.XI.1920 h.

Biełarusy—vajskovyja kavalery Litoŭskaha Ordenu i Kryža Pahoni (Vyčio Kryžius)

a) 1-aj Biełaruskaj asobnaj roty Litoŭskaha Vojska:

Ordena „Kryž Pahoni“ 5 klasy: achvicery Ružancoŭ, Satyha, † Pliska, Łasinski.

„Kryža Pahoni“ 2 klasy: padachvicery Šarkoŭ i Sulc.

„Kryža Pahoni“ 3 klasy: padachvicery Šarkoŭ, Hrachoŭski, Kanvajtis, Šulc, Kibicki, Širvajtis, Sakałoŭ, Kundicaŭ, Nosikaŭ, † Vajciechoŭski, Krauz, † Mazol, Rambovič, † Ramanaŭ; łancuhovyja Dambroŭski, Baryła, Dubicki, Vasiljeŭ, Radziuš, Žuk, Kravacki, Hałažun, Jahieła, † Jarmak, Zvicevič, Vaŭkovič, † Piečułajtis, Suchadolski, Uładyšeŭski, Rondejka, Pupel, Bejer, Brazinski; žaŭniery † Rynkievič, Šalom, Silkinier, Piačura, † Kachanoŭski, Jutkiala, Ramejka, Bernatovič.

b) Biełaruskaha piešaha bataljonu Litoŭskaha Vojska

„Kryža Pahoni“ 3 klasy: 1-aj roty staršynia Kardaš.

c) Biełaruskaha asobnaha bataljonu Litoŭskaha Vojska:

Ordena „Kryž Pahoni“ 5 klasy: 1-aj roty kpt. Błahavieščynski, paruč. † Majoraŭ.

„Kryža Pahoni“ 3 klasy: 1-aj roty žaŭnier Jarašuk.

Vajskovaha Muzeju:

„Kryža Pahoni“ 3 klasy: invalid-Biełarus st. padachv. † Sazonaŭ.

Pryvitańnie litoŭskich piśmieńnikaŭ ad Biełarusaŭ

Jak užo adznačyli my ŭ papiarednim numary „Krynicy“, pieradavaja biełaruskaja paetka Natalla Arsieńnieva na ŭračystym aŭtarskim viečary litoŭskich piśmieńnikaŭ, jaki adbyŭsia 9 h. m. u Vilni, skazała ad imia biełaruskich litarataraŭ pryvitalnuju pramovu nastupnaha źmiestu:

—Siahońnia, u dzień radasnaha dla Vas śviata Litoŭskich Litarataraŭ, pazvolcie i mnie pryvitać Vas, Hramadzianki i Hramadzianie, u muroch prastaroj stalicy — Vilni. Spamiž inšych hałasoŭ, vitajučych Vas, moj hołas, za jakim stajać usie biełaruskija pracaŭniki na nivie litaturnaj, — jość moža adnym z najbolš ščyrych. My, piśmieńniki, nia kirujemsia ani palityčnymi sympatyjami, ani matarjalnymi vyhadami, ani nadziejami na budučyja karyści. My — kirujemsia tolki sercam. I tamu ŭ karotkim maim pryvitańni ja chacieła-b vykazać jaknajbolej pačućcia, znajšci słovy, u jakija možna było-b najlepiej he taje pačućcio vylić.

Šmat nas łučyła ŭ minuŭščynie, razam pieražyvali my padziei histaryčnyja, razam z ciomnych puščaŭ litoŭskich vyrubali žyćcio. Doŭhi čas pakaleńni našyja i vašyja hadavalisia na adnych i tych samych tradycyjach, karystali z razam tvoranaj kultury. Paśla — historyja kazała nam pajšci kožnamu svajej darohaj.

Ale i siańnia pamiž nami, Hramadzianie, nadta šmat supolnaha. Vy, jak i my — dzieci ziamli, Vas, jak i nas uzhadavali kałasistyja nivy, što tak sałodka pachnuć miodam i žytnim chlebam u haračyja letnija pałudni. Vas, jak i nas vykały chali rodnyja matčyny pieśni, vyhadavali cudoŭnyja staryja narodnyja kazki i lehiendy. Tak, i my i Vy — dzieci ziamli i nikoli hetaha nie zabudziem. Suviaź z narodam ujecca ilnianaj kuželnaj nitkaj praz tvory Vašych piśmieńnikaŭ, taksama jak praz stvoranyja našymi. My taksama lubim Vilniu, jak i Vy. Z takim samym zachopleńniem chodzim my pa prastarych Vilenskich zavułkach, zatrymlivajemsia pierad starymi murami — pamiatkami minuŭščyny, z tajomnym žacham pa dyjmajem vočy na čyrvonuju viežu zamku Hiedymina...

Zdajecca, budzie nam dobra razam. Asabliva z Vami, prad staŭnikami litoŭskaj litaratury, my chacieli-b žyć u ščyraj pryjaźni. Ničoha nas nia dzielić, a złučyć moža i słužeńnie svajmu narodu, taksama jak słužeńnie ahulnaludzkim metam i ideałam. Bo my, piśmieńniki, jakraz i źjaŭlajemsia tymi ludźmi, što ŭmiejuć kachać i canić, jak najbolšaje bahaćcie, usio svajo, rodnaje, a adnačasna razumiejuć i adčuvajuć čužoje. I tamu my z niamienšaj, jak Vy, radaściaj bačym siahońnia nad staroj stalicaj Vilniaj jazdaka na šparkim kani — Pahoniu, tuju Pahoniu, jakuju my pryzvyčailisia ličyć svajoj i ab jakoj adzin z lepšych našych pieśniaroŭ śv. p. Maksim Bahdanovič, jak-by ŭ praročym natchnieńni, pisaŭ:

„Jak tolki ja ŭ sercy tryvožnym
pačuju
Za krainu radzimuju žach, —
Uspomniu Vostruju Bramu
Śviatuju
I vajakaŭ na hroznych kaniach.
Ŭ biełaj pienie pranosiacca koni,
Rvucca, mknucca i ciažka chrypiać.
Staradaŭnaj Litoŭskaj Pahoni
Ni raźbić, ni spynić, ni strymać!—

Uład-Inicki 3)

Aryšty, Biareza i vola

(Uspaminy aryštanta)

U Biarezu!

8 vieraśnia zaraz pa śniedańni mnohija aryštanty pačali atrymlivać padajanki. Atrymali navat i tyja, što cały tydzień narakali na svaju radniu za nibyto ichniuju niadbałaść. Atrymoŭvali navat vopratku j chuście. Z hetaha dahadalisia my, što siańnia vyviazuć.

Kala h. 10-j u našuju celu pryviali z Łukišak dvuch Žydoŭ, katoryja kazali, što jany siańnia vysyłajucca ŭ Biarezu, a vysyłajucca za toje, što ŭ dni mabilizacyi na pieravozie tavaraŭ zarabili ŭdvaich 30 załatovak.

Ciapieraka jasna stała, što my paje dziem u Biarezu.

Strašna było čuć hetaje słova. Uściśna rabiłasia, a dušu ahortvaŭ niejki dziŭny sum i tropatnaja tryvoha... Prybližałasia niebiašpieka. Ale nia było nijakaj mahčymaści nia tolki adviarnuć jaje, ale j źmienšyć jejnuju pahrozu. Nia było kudy uciačy ad jaje, nia było kudy schavacca!

Až zaraz i pačali nas vyvozić. Vyvozili na vakzał u zakrytych aŭtach-karetach, jak u skrynkach. Pierad sadžańniem u ich kancelaryja vydavała zabranyja 1-ha vieraśnia rečy. Rečy vydavalisia pad raśpisku kažnaha aryštavanaha i ŭ prysutnaści tahož Bartaša z celaju cheŭraju syščykaŭ.

Kali ŭsich pieraviaźli na vakzał, dyk zhrupavali nas u dva rady na pałatnie čyhunki, tut-ža za čakaŭšym užo ciahnikom. Akružyli chmaraju palicyi, spraŭdzili pa proźviščach i pieraličyli ahulnym likam. Usich, praznačanych na 3-ch miesiačnaje hibieńnie ŭ Biarezie, akazałasia 139 čałaviek: 114 mužčyn i 25 žančyn, pieravažna Niemak. Pieraličyŭšy nam abvieścili: u vahonach siadzieć spakojna na zaniatych miascoch, mocna nia hutaryć, nie rabić nijakich padazronych vykłikaŭ, nie padavać rukami nijakich znakoŭ, nia vysoŭvacca ŭ vokny, sproba ŭciečki budzie pierasiakacca pry pomačy zbroi.. i zahadali sadzicca ŭ vahony.

U vahonach nas raźmiaścili pa čatyry čałavieki ŭ kažnym pieradziele, proci katoraha stajaŭ na varcie palicyjant z vintoŭkaj u rukach. Ja papaŭ u adzin pieradzieł razam z Najdziukom i abodvama Šutovičami, a pobač -- u druhim pieradziele—akazaŭsia student prava Vilenskaha universytetu V. Jarmałkovič.

Praz vakno pieradziełu było vidać na peronie šmat vajskovych, čynoŭnikaŭ i panavatych cyvilnych. Jany horda spacyravali pierad vakzałam i z zadavaleńniem pazirali na vokny našych vahonaŭ. A pamiž ich bačyłasia niekalki žančyn — jany stajali j naŭzryd płakali, załomlivajučy svaje ruki. Niekatoryja z ich kidalisia ŭ

FINLANDYJA

Kraina, u jakoj ljecca ciapier kroŭ

Ludzi źbirajucca pry radjoaparatach, chvatajuć hazety i z vialikim zacikaŭleńniem šukajuć novych viestak ab kryvavych zmahańniach u Finlandyi. Kožny badaj achaje, kožny dzivicca: Ale ž Finny! Što jany sabie dumajuć?! Heta-ž Saviety takaja vialikaja siła! Što z hetaje baraćby budzie? Tut music niešta schavana?!... — I tak uściaž kidajuć ludzi pytańni, kličniki, šukajučy kanca raźviazki saviecka-finskaha kanfliktu. Mnohija-ž uznoŭ chočuć paznać bližej heny kraj i jahonych śmiełych žycharoŭ, katoryja advažylisia aružna vystupić suproć vialikaha Sajuzu Savieckich Sac. Respublik.

Kab choć častkova zadavolić cikavaść našych čytačoŭ, pastarajemsia koratka padać niekatoryja danyja ab Finnach i ichniaj dziaržavie.

Finlandyja,—ci jak jaje nazyvajuć jejnyja žychary, Suomi— zajmaje abšar na poŭnačy Eŭropy, častkova Skandynaŭski paŭvostraŭ, vialičynioj—388 tysiač kvadratnych kilametraŭ(pryblizna taki, jaki zajmała pierad vajnoj Polskaja dziaržava). Zaličajuć jaje da h. zv. hrupy Skandynaŭskich dziaržaŭ. Hraničycca-ž jana z uschodu z Rasiejaj, a z zachodu z Švecyjaj i Narvehijaj. Paŭnočnuju častku Finlandyi ablivajuć vody Ledavitaha Akijanu, a paŭdzionnuju— Bałtyckaje mora. Daŭžynia hranicy z Rasiejaj siahaje 1825 klm., z Švecyjaj 536 klm., z Narvehijaj—983 klm Morskich hranicaŭ maje 1646 klm. Usich žycharaŭ u Finlandyi jošć 3,688,000 (na 1 kv. klm. prypadaje 10 asob). Z hetaha liku Finnaŭ jošć 85 pracentaŭ, Švedaŭ — 14 prac., a rešta pieravažna Rasiejcy, Laponcy i Niemcy. Zajmajucca jany ŭ bolšaści (68,9 prac.) ziemlarobstvam i hadoŭlaj žyvioły. Promysł słaba raźvity, Miestaŭ jošć nia mnoha, najbolšaje z ich Helsinki — stalica Finlandyi — maje 266 tys. žycharaŭ, a rešta miest, jak Abo, Viborg, Hango— nievialikija, majuć pa 65, pa 50 tysiač žycharoŭ. Finlandyja— kraina niebahataja, ziamla tam kamianistaja, pakrytaja drobnymi, nia vysokimi, karłavatymi lasami i mnohimi, mnohimi vaziorami. Lasy ŭ Finlandyi zajmajuć 64.6 prac. ahulnaha abšaru, vornaja ziamla - 6,2 prac., sienakos i vyhan — 3,1 prac. i niaŭžytki —26,1 prac. Vaziory i reki Finny vykarystoŭvajuć dla elektryfikacyi.

U historyi Finny viedamyja z vielmi daŭnich časoŭ. Naležać jany da narodaŭ rasy nordyckaj i častkava laponskaj. Nordycki typ ludziej aprača Finnaŭ pradstaŭlajuć Švedy, Narvehi. Narody ugro-finskija pryjšli ŭ Eŭropu z-za Ałtajskich horaŭ na pačatku našaje ery i patomki ich siańnia znachodziacca ŭ Finlandyi, Estonii i Madziarščynie. Praz doŭhi čas, bo až na praciahu 700 hod, Finlandyja była pad uładaj Švedaŭ, a paśla ŭznoŭ pad uładaj Rasiei. Spačatku pad rasiejskaj uładaj, asabliva za časoŭ Aleksandra II, Finnam žyłosia nia zhorš, bo mieli jany šyrokuju aŭtanomiju, ale pad kaniec X'X stahodździa pačałasia palityka rusyfikatarskaja, z jakoj Finny viali vialikuju baraćbu, baroniačy svaju kulturu i svaje nacyjanalnyja asablivaści. I tut treba skazać, što Finny heta narod vysokakulturny, pracavity, nia hledziačy na biednatu kraju žyvie zamožna, maje svaju bahatuju litaraturu, pieśni, muzyku. Słaŭny-ž ichni nacyjanalny tvor „Kalevała“ vydany ŭ 1835 h. (23 tysiačy radkoŭ) viedamy ŭsiamu śvietu. U Finlandyi ciapier i jašče pierad Suśvietnaj Vajnoj badaj zusim nia było ŭžo analfabetaŭ. Pry tym Finny lubiać svaju krainu i dziela taho, čas Suśvietnaj Vajny i revalucyi ŭ Rasiei jany zaraz-ža vykarystali i 6 ha śniežnia 1917 hodu Finlandyja była ŭžo niezaležnym haspadarstvam. Ale ŭžo na samym pačatku svajho niezaležnaha isnavańnia Finlandyja mieła nieparazumleńni, a navat aružnyja zmahańni, z Savietami. Usio-ž adnak niejak u 1920 h. Saviety i Finlandyja parazumielisia, choć častka finskaje krainy Karelii astałasia ŭ Sav. Sajuzie.

Paśla saviecka-finskija adnosiny byli mirnyja i navat byŭ padpisany dahavor ab uzajemnym nienapadańni. Sioleta adnak Finlandyja pad kiraŭnictvam dasiulešniaha ŭradu nie zmahła dahavarycca z Savietami. Zajhrali harmaty, kulamioty, zahudzieli matory tankaŭ i samalotaŭ, palіłasia kroŭ.. U Finlandyi nastupiła razdvajeńnie. Častka Finnaŭ stvaryła novy ŭrad i choča nieadkładnaha parazumleńnia z SSSR, a častka viadzie zaŭziatuju niaroŭnuju baraćbu, na jakuju z vialikim zacikaŭleńniem hladzić uvieś śviet.

jn.

Biełarusy! Uvaha!

Pry zapisyvańni na atrymańnie novych pašpartoŭ vyrazna treba padavać svaju b i e ł a r u s k u j u nacyjanalnaść. U novych abstavinach budzie heta mieć vielmi važnaje značeńnie.

Nia viercie nijakim padšeptam ab vydumanaj niebiaśpiecy dla tych, chto zapišycca biełarusam. Heta vydumka. Praŭda-ž u tym, što śviedamym biełarusam siahońnia ŭ Litvie možna padavacca zusim śmieła i adkryta.

I naadvarot, pavodle zakonaŭ Litvy, niebiaśpiečna ŭsiakaje chitravańnie. Miž inš. u biełaruskuju napr. školu mohuć chadzić dzieci tolki takich baćkoŭ, jakija a b o j e zapisany ŭ pašpartoch jak biełarusy.

Dyk kožny biełarus pavinien siahońnia ab hetym pamiatać sam i drubich uśviedamlać.

Biełaruskaja chronika

Z Bieł. Navukovaha T-va. U niadzielu 17 śniežnia siol. u 11 hadz. u Histaryčnaj Sekcyi Biełaruskaha Navukovaha T-va dr. J. Stankievič pračytaje referat na temu „Bitva pad Kleckam 1506 h.“ Referat budzie pračytany ŭ pamiaščeńni Biełaruskaha Muzeju ŭ Vilni, Astrabramskaja vul. 9. Uchod volny siabrom i haściom. — Siabroŭskija składki j zbor achviaraŭ urad T-va prosić płacić skarbniku T-va hram. Piotru Siarhijevіču. Tamu-ž skarbniku ŭrad T-va prosić viarnuć uziatyja kvitniki dziela zboru achviaraŭ na Muzej.

Biełarus—absolventam Vilenskaha universytetu. 12 śniežnia skončyŭ Vilenski universytet i atrymaŭ absolutoryju Biełarus Mitrafan Smarščok. Hram. Smarščok, nažal, nia moža atrymać lekarskaha dyplomu, bo pry sučasnaj sytuacyi Vilenskaha universytetu, jaki znachodzicca ŭ stadyi rearhanizacyi, nia moža składci jašče troch apošnich pradpisanych ekzaminaŭ, choć da ich pryrychtavaŭsia.

Telefon u redakcyi „Krynicy.“ 14 h. m. ŭ redakcyi „Krynicy“ i adnačasna ŭ Bieł. Drukarni im. Fr. Skaryny pastaŭleny telefon, jaki budzie čynny ŭvieś čas kali čynnaja drukarnia, h. zn. ad hadz. 8 da 15 min. 30. (u subotu da hadz. 14-aj). U niadzielu i śviata telefon niačynny. Nr. tel. 28-32.

„Беларускі Адрыўны Календар на 1940 год“ užo vyjšaŭ z druku i pradajecca. Cana za štuku na miescy (biez apakoŭki i pierasyłki) 50 centaŭ. Dla hurtavikoŭ ustupka. — Z uvahi na viedamyja ŭsim sioletnija padziei lik kalendaroŭ vyjšaŭ ahraničany i tamu kažny va ŭłasnym intaresie pavinien pastaracca dastać hety kalendar zahadzia, tymbolš što i kalendara-knižki sioleta zdajecca nia budzie.

---

kirunku vahonaŭ, ale ich adpichała ŭzbrojenaja palicyja.

Mnie stała sumna. Pačułasia takoje ciažkaje adzinoctva j takaja biazpomačnaść, što ślozy sami vypłyvali na vočy, a serca tak ścisnułasia, što zdavałasia jano mienšyłasia j zachłynałasia ŭ niejkaj hłybi... I dumałasia, što radaść i sum ludziej u dadzieny čas zaležyć ad vonkavych abstavinaŭ ichniaha žyćcia...

Ja ŭ vakno jašče raz hlanuŭ — na peronie kanduktar machaŭ ściažkom... Jedziem...

Turzanuŭsia ciahnik, ruchnulisia vahony j koły z łoskatam pakacilisia pa rejkach...

Byvaj, Vilnia! Byvajcie, rodnyja j znajomyja!

I ŭznoŭ stała ciažka j rospačna. Uznoŭ nachłynuli ślozy, ślozy piakučaha j vostraha dakoru samomu sabie za toje, što ja ŭ apošni čas, kali zabirali mianie z chaty, nie raźvitaŭsia z chatnimi pa-ludzku, pa-chryścijansku, nie paprasiŭ daravać mnie maje pastupki...

A ciahnik jechaŭ, vahony tarachcieli ab rejki j viaźli nas u Biarezu! Tak chaciełasia, kab jazda hetaja nia mieła kanca, u duchu tak žadałasia strašennych pieraškodaŭ i katastrofaŭ dla ciahnika, kab jon nia moh na‘t i ruchnucca... Usio heta byli žadańni darosłaha dziciaci, znajomaha z rospačču j adčajem.

A ciahnik jechaŭ, vahony tarachcieli pa rejkach i viaźli nas u Biarezu.

Unočy z 8 na 9 vieraśnia my byli ŭ Baranavičach, a 9-ha ranicaj vyjechali ŭ kirunku Biarezy.

Učarašni krajavid niavysokich uzhorkaŭ, raskinutych pa ŭschonavatych prastorach z nievialikimi lasami, pamiž katorych tulalisia vioski, siańnia źmianiŭsia novym.

Ciahnik jechaŭ pa raŭninie, dzie-nidzie ŭschvalavanaj. Na joj raźlahalisia lasy, što dalej, to bolšyja. Pamiž lasoŭ — bałocistyja sienažaci, a na ich pryplusnutyja stahi siena. Siam-tam z za lesu vyhladali paasobnyja chaty j vioski. Heta ŭžo było Paleśsie.

— Vialikaja j pryhožaja naša Biełaruś. Jošć za što paciarpieć, kazaŭ nam mhr. J. Šutovič. — Nie padajcie ducham, chłopcy. Baćkaŭščyna vybrała nas na achviaru za lepšuju budučyniu svajho narodu. Dziakujma joj za heta!

My ŭzdychnuli. A jon nachinuŭsia, kab tolki my adny čuli, paŭhołasam pradeklamavaŭ adryvak vieršu Maksima Łužanina:

Usich vitaju, što žyli,
Što za spravu bol pili.
Ja vitaju ŭsich, što kročać
Prosta ŭ kosy, prosta ŭ vočy
Pataročy ciomnaj nočy...

A ciahnik... čach-čach-čach... i z kažnaj minutaj prybližaŭsia da Biarezy.

(*d. b*)

Kasa Chvorych
pavodle litoŭskich zakonaŭ

Kasa Chvorych heta instytucyja ŭtrymlivanaja iz składak rabotnikaŭ i pracadaŭcaŭ, metaj jakoj jość lačyć rabotnikaŭ, a na vypadak praciažnaje chvaroby i niazdolnaści z jaje pryčyny da pracy — davać dapamohi na pražyćcio. Pry polskaj uładzie ŭ Vilni Kasa Chvorych isnavała da 1936 h., a paśla jaje pierajmienavali na h. zv. „Ubiezpiečalniu Społečnuju". Ciapier, ad 6 XI.1939 h., „Ubiezpiečalnia Społečnaja" pieratvorana ŭznoŭ u Kasu Chvorych i nazyvajecca: „Vilniaus Apygardos Ligonių Kasos" (Vilenskaja Akružnaja Kasa Chvorych). Abymać jana budzie Vilniu i paviety: Vilenski, Śvianciankaŭski i Alkienicki. I voś užo byŭ vydany zahad, kab usie pracadaŭcy zapisali ŭ Kasu Chvorych usich svaich pracaŭnikoŭ, rabotnikaŭ, staražoŭ, služanak i h. d., katoryja atrymlivajuć za svaju pracu zapłatu hrašmi (hatoŭkaj), abo ŭtrymańniem, praduktami, ci ŭ formie adziežy, abo biasplatnaha pamieškańnia. Košt utrymańnia budzie pieraličacca farmalna na hrošy ŭ sumie 45 litaŭ, a kvatera i adzieža pa 10 litaŭ miesiačna. Niama abaviazku zapisvać u K. Chv. tych, što zarablajuć u miesiac bolš 1000 litaŭ, abo što dastajuć pracu tryvajučuju mienš 1 miesiaca. Niama tak-ža abaviazku zapisvać ziemlarobskich rabotnikaŭ.

Usie zapisanyja rabotniki i pracaŭniki buduć padzieleny pavodle zarabotkaŭ na 6 hrupaŭ. Kožnaja hrupa budzie mieć svaju składku. I-šaj hrupie z zarabotkam da 100 litaŭ u miesiac składka vyznačana 5,40 litaŭ, II-ja hrupie z zarab. ad 101 da 150 l. — 7.80 l., III — z zarab. ad 151 da 200 l. — 10.80 l., IV — z zarab. ad 201 da 250 l. — 13.80 l., V — z zarab. ad 251 da 300 l. — 16.80 l., VI — z zarab. ad 301 — 21.60 lit. Miesiac ličycca jak 30 dzion. Składka heta na Kasu Chv. budzie asnaŭnoj. Aprača-ž składki asnaŭnoj na Kasu Chvorych, jakuju płaciać papałavinie rabotnik i pracadaŭca, sam pracadaŭca budzie płacić $^1/_8$ častku składki asnaŭnoj na Fond Publičnych Rabot; dalej, 3 prac., składki asnaŭnoj pracadaŭca budzie musić płacić na kapitał kompensacyjny*), a tak-ža papałavinie pracadaŭca i rabotnik buduć płacić 10 prac. asnaŭnoj składki na Pałatu Pracy. Inačaj havoračy, asnaŭnyja składki pa kazanyja vyšej pavialičacca bolš mienš na 46 pracentaŭ. Adnak składka rabotnikaŭ pavialičajecca tolki na 10 prac., h. zn. rabotnik z I-je hrupy budzie płacić 2,70 litaŭ na Kasu Chvorych i 27 centaŭ na Pałatu Pracy; z II hrupy — 3.90 l. na K. Chv. i 39 c. na P. P. i h. d. Składki svaje i adličanyja ad rabotnika pracadaŭca musić zapłacić u Kasu da 7-ha kažnaha nastupnaha miesiaca.

Siabra Kasy Chvorych, ci jnakš zapisany ŭ jaje rabotnik, maje prava da biazpłatnaha lačeńnia ambulatoryjnaha, špitalnaha, a tak-ža prava na kurort ad pieršaha dnia paśla zapisu. Siamja-ž zapisanaha poŭnyja pravy na lačeńnie zdabyvaje pa 3 miesiacach, a na ambulatoryjnaje lačeńnie maje prava zaraz pa zapisie. Dachtaroŭ chvoryja buduć mahčy sabie vybirać, ale źmianić dochtara možna tolki raz na miesiac. Pakulšto adnak u Vilni buduć lačyć rajonnyja dachtary, tak jak było dahetul.

Pomač chvorym i niazdolnym da pracy na pražyćcio budzie pryznavać kamisija, abo hałoŭny dochtar u Kasie Chvorych na prapazyku dochtara, jaki budzie lačyć chvoraha. Pomač moža być pryznavanaja na čas 6 miesiacaŭ chvaroby biez pierarvyu, kali siabra Kasy Chvorych byŭ užo zapisany najmienš 6 mies., pry karaciejšym časie pracy čas na pomač buduć aznačać indyvidualna dla kožnaha chvoraha. Pomač budzie dla I hrupy — 3 lity ŭ dzień, dla II — 5 l., III — 7 l., IV — 9 l., V — 11 l., VI — 14 l. Vypłačvacca na ruki budzie najvyšej 90 prac., abo najmienš 60 prac. pakazanaje vyšej pomačy. Heta značа I hrupa najmienš moža atrymać 1.80 l., II — 3 l., III — 4.20 l. i h. d. Kali chvory lečycca ŭ špitali ci sanatoryi, tady atrymlivaje jon, ci jaho siamja tolki 50 prac. pryznanaje pomačy. Žančyny zapisanyja ŭ Kasie Chvorych pierad parodam zvalniajucca ad pracy i dastajuć pomač na 2 tydni i pa parodzie na 6 tydniaŭ. Vyšynia pomačy takaja, jak u časie chvaroby. Apracha taho dajecca pomač na karmleńnie dziciaci.

Usim zapisanym u Kasie Chv., patrabujučym pomačy dochtara, buduć vydany legitymacyi, abo časovyja paśviedčańni.

Kožny pracaŭnik u ŭłasnym interesie pavinien staracca, kab byŭ jon zapisany ŭ Kasie Chvorych.

Z. B.

*) hetu składku buduć płacić tolki ŭłaśniki pramysłovych pradpryjemstvaŭ.

VOKAM PA ŚVIECIE

Niamieččyna šle tavary u Litvu, Łatviju i Estoniju. Apośnimi dniami prybyło mnoha transpartaŭ z niamieckimi tavarami ŭ hetyja dziaržavy. Pryviezienа ŭžo žaleza, halanteryjnyja i inš. tavary. Mnoha tavaraŭ, praznačanych Litvie, jašče ŭ darozie.

Zatopleny niamiecki karabiel. Savieckaja padvodnaja łodka niepadalok finskich bierahoŭ zatapiła niamiecki karabiel „Bolheim, jaki moh viaści nahruzki 3 380 tonaŭ. Karabiel vioz dreva i płyŭ u Niamieččynu. Zabityja try asoby, a 27 uratavanyja.

Niamiecki kvartał u Varšavie Niamieckija ŭłady ŭ adnym z kvartałaŭ Varšavy chočać pasialić vykłučna Niemcaŭ. Hetkim kvartałam źjaŭlajecca paŭdzionnaja, najcharašejšaja častka Varšavy, hdzie znachodzicca viedamy Belveder — pałac, u jakim žyli vysokija dastojniki b. Polščy, a taksama Piłsudski.

Nia pryjmajuć polskich uciekačoŭ ani Danija, ani Niamieččyna, ani Złuč. Štaty Paŭn. Ameryki. Da hetych dziaržaŭ zvaročvałasia Litva i atrymała adkaz admoŭny. Tolki Saviety vysłali ŭ Litvu adumysłovuju kamisiju, jakaja pryjmaje internavanych polskich vajskovych i cyvilnych uciekačoŭ, jakija pachodziać z abšaraŭ Zach. Biełarusi i Zach. Ukrainy.

Ameryka pamahaje Eŭropie. Amerykanski Čyrvony Kryž, jak zajaviŭ presie prezydent Ruzvelt, daŭ Eŭropie pomačy bolš, jak pałavinu miljona dalaraŭ. Z hetaha liku, 25 tysiač vysłana adrazu Finlandyi, a 16 tysiač vydana na kuplu ŭ Anhlii lekaŭ dziela vysyłki ich u tuju-ž Finlandyju.

U Paryžy źmianili vulicu Maskvu na Helsinki — stalicu Finlandyi. Źmiena heta śviedčyć ab francuskich nastrojach da Savietaŭ.

Niemcy aryštavali estonski karabiel „Estonija", jaki vioz u Francyju 180 Palakoŭ, žadajučych słužyć u vojsku. Palakoŭ niamieckija ŭłady internavali.

Vialikija hrošy, a karyści mała. Budžet Lihi Narodaŭ na 1940 hod maje być ustanoŭleny na sumu 21.451.408 švajcarskich frankaŭ.

Achviary

Dla biednych dzietak z Biełaruskaje Prohimnazii i Bieł. Pačatkavaje Škoły ŭ Vilni na Kalady — ad Alesia Smalenca z Kaŭnasu 25 litaŭ (dvaccać piać).

Biełaruskaje dzicia — ŭ biełaruskuju školu!

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

— **Aryšty asystentaŭ Vilenskaha universytetu.** Hazeta „Lietuvos Žinios" piša, što ŭ Vilni palicyja aryštavała troch asystentaŭ Vilenskaha universytetu za toje, što jany byccam pakrali z universyteckaj biblijateki knižki. Dyrekcyja Biblijateki adnak vyjaśniaje, što henaj pakražy ŭ bibliatecy nia było.

— **„Kanhres" žydoŭskich žabrakoŭ.** U Vilni adbyŭsia kanhres žabrakoŭ žydoŭskaj nacyjanalnaści. Učaśniki kanhresu narakali na sučasnaje svajo pałažeńnie, jakoje pahoršyłasia z pryčyny napływu u Vilniu całych masaŭ uciekačoŭ. Žabraki ŭ pryniatych pastanovach damahajucca ad žydoŭskaha hramadzianstva palepšańnia ichniaha bytu, adčynić dla ich stałoŭki, dać apał, adziežu i t. d.

— **Pryvatnyja Himnazii.** U Vilni isnuje 14 pryvatnych himnazijaŭ, z jakich: 7 polskich, 6 žydoŭskich i 1 rasiejskaja. 9.XII sioleta Paŭnamocnik Min. Aśviety ŭ Vilni ŭsim pryvatnym himnazijam razasłaŭ zahad, kab jany jaknajchutčej pačali svaju pracu na asnovach Litoŭskich školnych zakonaŭ. Pryvatnyja himnazii mohuć utrymlivać tolki tyja arhanizacyi, jakija škoły svaje datasujuć da dziaržaŭnych školnych vymohaŭ i dziaržaŭnymi školnymi ŭładami buduć paćvierdžany. Dyrektaram himnazii moža być tolki hramadzianin Litvy i znajučy litoŭski jazyk słovam i piśmom i majučy ŭsie vučycielskija kvalifikacyi.

— **Darmovy prajezd čyhunkaj.** Rasparadžeńnie Hałoŭnaha dyrektara čyhunak daje prava vyjaždžajučym zahranicu ci inšyja miascovaści Litvy napastajanna skarystać z darmovaha prajezdu čyhunkaj. Kožny vyjaždžajučy moža darma viaźci da 100 kilahramaŭ roznaha bahažu, aproč meblaŭ.

— U Vil. Vokruhu jość 15 nadleśnictvaŭ, kala 70 laśnictvaŭ iz 350 abvodami.

— **Kartački na kuplu płyŭkaha paliva.** Ad 15 śniežnia buduć vydavacca:

1) Mahistratam m. Vilni — Daminikanskaja 4 — kartački na kuplu karasiny — biednym, jakija ŭ siabie ŭ chacie nia majuć kuchni;

2) Kamisaryjatam ruchu — pry vul. Želihoŭskaha 4 — kartački na kuplu płyŭkaha paliva dziela metaŭ kamunikacyjnych — pramysłovym i handlovym pradpryjemstvam;

3) Paasobnymi kamisaryjatami palicyi — kartački na kuplu karasiny — vučniam, ramieśnikam, ułaśnikam kioskaŭ i inšym asobam, jakija majuć prava nabyvać karasinu i inšaje paliva.

Jašče pryjmajucca kandydaty ŭva ŭsie klasy i addziely

Biełaruskaje Dziaržaŭnaje Prohimnazii
(dasiulešniaja himnazija biaz liceju)

i Biełaruskaje Dziaržaŭnaje Pačatkavaje Škoły.

Lekcyi ŭ prohimnazii i pačatk. škole adbyvajucca narmalna.

Pryjmo kandydataŭ u prohimnaziju i pačatkavuju školu adbyvajecca ŭ pamieškańni himnazii na Daminikanskaj vul. № 3-5, u hadzinach ad 8 da 12.

Biblioteka w Wilnie

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMAVIČIUS
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ
Fr. Skarinos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1.
Biel. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1.